

สอ. 5/45

๒๕๖๓

๑๑.๐๖

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รับที่ 1206
วันที่ 8 ก.พ. 2553 เวลา 10.27

ที่ กษ 0327/ ๒๕๖๓

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม.10200

๑๕ กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมของโครงการฝายห้วยนา

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- อ้างถึง 1. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0205/ว(ล)9387 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543
2. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร 0205/ว(ล)3047 ลงวันที่ 12 เมษายน 2544

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมของโครงการฝายห้วยนา จำนวน 100 ชุด

1.เรื่องเดิม

โครงการฝายห้วยนา เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ โขง-ชี-มูล มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรมและอุปโภค-บริโภคในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยก่อสร้างเป็นฝายคอนกรีตมีประตูประบายน้ำ 14 บาน บริเวณห้วยนาตั้งอยู่ที่บ้านกอก ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ก่อสร้างตัวฝายพร้อมประตูประบายน้ำแล้วเสร็จ ในปี พ.ศ.2542 คงเหลือการถมคันดินปิดกั้นลำน้ำมูล แต่เนื่องจากที่ผ่านมามีการดำเนินโครงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของราษฎรน้อย ราษฎรไม่มั่นใจในการพัฒนาโครงการ เกิดกังวลจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการที่มีต่อวิถีชีวิต การดำรงชีพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริเวณสองฝั่งลำน้ำมูล ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดปัญหาราษฎรได้รับผลกระทบจากโครงการฝายราชสีไศลที่อยู่ใกล้เคียง และภาครัฐยังไม่สามารถแก้ไขผลกระทบและความเดือดร้อนเนื่องจากโครงการให้แก่ราษฎรอย่างเป็นทางการ ทำให้ราษฎรได้รวมตัวคัดค้านโครงการในนาม “กลุ่มสมัชชาคนจน” โดยได้ชุมนุมเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรและคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 ให้ระงับการถมลำน้ำมูลเดิมไว้ก่อนเพื่อศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม (สิ่งที่อ้างถึง 1) ทำให้โครงการหยุดชะงักลงไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ในเวลาเดียวกันกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมและกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน (พพ.เดิม) ได้พยายามแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ได้มีคำสั่งที่ 88/2543 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2543 แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคมจากการก่อสร้างฝายห้วยนา เพื่อศึกษาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาลำต้น และต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 (สิ่งที่อ้างถึง 2) ให้ระงับการดำเนินการโครงการฝายห้วยนาทั้งหมด รวมถึงการก่อสร้างระบบชลประทานและการถมลำน้ำมูล และเร่งศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมให้เสร็จสิ้นก่อนการดำเนินการใดๆ ต่อไป

/2.ข้อเท็จจริง...

2. ข้อเท็จจริง

2.1 ภายหลังจากที่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคมจากการก่อสร้างโครงการฝายห้วยนา มีการประชุมคณะกรรมการเพียงครั้งเดียวเมื่อเดือนธันวาคม 2543 ต่อมาเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2545 มีการปฏิรูประบบราชการ มีการถ่ายโอนภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในช่วงนี้กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ถ่ายโอนงานบางส่วนให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อไปดำเนินการต่อ ต่อมากระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีคำสั่งที่ 163/2546 ลงวันที่ 16 พฤษภาคม 2546 แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและทางสังคม โดยมีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานกรรมการ จนกระทั่งในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 กลุ่มสมาชิกคนจนได้มายื่นข้อเรียกร้องให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการในเรื่องนี้ต่อ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีคำสั่งที่ 169/2549 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2549 แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและผลกระทบทางสังคมจากการก่อสร้างฝายห้วยนา แต่คณะกรรมการไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ เนื่องจากภารกิจของโครงการโขง-ชี-มูล ตามการถ่ายโอนไม่ชัดเจน จนกระทั่งโครงการโขง-ชี-มูล ทั้งหมดรวมถึงโครงการฝายห้วยนาได้ถูกถ่ายโอนให้กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อย่างสมบูรณ์ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการ บริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 และกรมชลประทานได้ดำเนินการต่อสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ 71/2550 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550 เพื่อดำเนินการต่อเนื่อง โดยให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และต่อมาได้มีการปรับปรุงคณะกรรมการใหม่ให้เหมาะสมอีกครั้งเพื่อให้เป็นปัจจุบันตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ 193/2552 ลงวันที่ 9 เมษายน 2552

การดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมจากการก่อสร้างฝายห้วยนา กรมชลประทานและคณะกรรมการศึกษาผลกระทบที่ได้รับแต่งตั้ง ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องสรุปได้ ดังนี้

1) คณะกรรมการศึกษาผลกระทบฯ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบจำนวน 1 ชุด เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและประสานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพระหว่างกรมชลประทาน ภาคประชาชน และคณะกรรมการ

2) กรมชลประทาน ภาคประชาชน และคณะอนุกรรมการ ได้ร่วมกันจัดทำขอบเขตการศึกษา (TOR) ในลักษณะบูรณาการ ที่มีความเห็นร่วมกันอย่างสมานฉันท์

3) คณะกรรมการได้เห็นชอบขอบเขตการศึกษา (TOR) รวมทั้งประสานงานให้ที่ปรึกษาที่เป็นสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสุรนารี และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร่วมกันศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมโครงการฝายห้วยนา และมอบหมายให้กรมชลประทานดำเนินการว่าจ้างที่ปรึกษาให้เป็นไปตามระเบียบกำหนด

/4) กรมชลประทาน...

4) กรมชลประทานโดยสำนักงานชลประทานที่ 8 แต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการว่าจ้างที่ปรึกษาและคณะกรรมการกำกับที่ปรึกษาด้านวิชาการ และดำเนินการจนสามารถลงนามในสัญญาว่าจ้างที่ สชป.8/จ.4/2550 ลงวันที่ 10 กันยายน 2550 ระยะเวลาการศึกษา 450 วัน

5) การดำเนินการร่วมของที่ปรึกษา 3 สถาบัน อยู่ภายใต้การกำกับดูแลทางวิชาการเบื้องต้น โดยคณะกรรมการกำกับที่ปรึกษาด้านวิชาการ ของกรมชลประทาน ร่วมกับคณะอนุกรรมการการศึกษาฯ (ชุดกระทรวงฯ) การดำเนินการกำกับดูแลเป็นไปแบบคู่ขนานบูรณาการ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

6) มหาวิทยาลัยขอนแก่นและคณะ ได้ดำเนินการศึกษาจนแล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม 2552

7) คณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมโครงการฝายห้วยนา มีมติเห็นชอบในหลักการต่อรายงานการศึกษา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2552 โดยให้ปรับปรุงรายงานสรุปผู้บริหาร พร้อมทั้งจัดทำคำชี้แจงเพิ่มเติมต่อข้อคิดเห็น

8) กรมชลประทานและคณะอนุกรรมการ ได้ประสานภาคประชาชนประชุมเพื่อพิจารณาสรุปคำชี้แจงและข้อกังวลต่าง ๆ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม และวันที่ 27 พฤศจิกายน 2552

9) กรมชลประทานพิจารณาสรุปผลการศึกษาฯ เสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งการต่อไป

2.2 สถานะปัจจุบันของโครงการฝายห้วยนา

บริเวณหัวงานและอาคารประกอบพร้อมส่วนประกอบอื่น

2.2.1 ตัวฝาย เป็นการก่อสร้างลักษณะเขื่อนทดน้ำและระบายน้ำบนช่องลัด ประกอบด้วยฐานฝายคอนกรีตพร้อมติดตั้งประตูระบายน้ำชนิดบานเหล็กโค้ง จำนวน 14 บาน การก่อสร้างแล้วเสร็จ แต่ยังไม่ได้ขุดเปิดทำนบดินด้านหน้าและท้ายฝาย ทำให้น้ำจากลำน้ำมูลยังไม่สามารถผันผ่านประตูระบายน้ำได้

2.2.2 ทำนบดินปิดกั้นลำน้ำเดิม ดำเนินการแล้วเฉพาะงานปรับปรุงฐานราก และถมบดอัดแน่นบริเวณฐานยัน ทั้งสองฝั่ง งานที่คงเหลือได้แก่ การถมดินบดอัดแน่นช่วงลำน้ำเดิมยาวประมาณ 300 เมตร ต่อจากทำนบดินทางฝั่งขวามีถนนเชื่อมกับทางหลวงหมายเลข 266 ซึ่งก่อสร้างแล้วเสร็จแต่ต้องมีการปรับปรุง

2.2.3 อาคารประกอบ

- อาคารควบคุมบานระบาย ก่อสร้างแล้วเสร็จ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงเนื่องจากไม่ได้ใช้งานมานาน

- ถนนเข้าหัวงานและภายในบริเวณหัวงาน งานล้อมรั้วปรับปรุงภูมิทัศน์ ป้อมยาม และป้ายโครงการ ก่อสร้างแล้วเสร็จเฉพาะถนนภายในบริเวณหัวงาน ส่วนถนนเข้าหัวงาน ป้อมยาม ป้ายโครงการ งานล้อมรั้วปรับปรุงภูมิทัศน์ ยังไม่ดำเนินการ แต่มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมการพักผ่อนหย่อนใจ และการท่องเที่ยวต่อไป

2.2.4 คันกันน้ำ

มีการก่อสร้างคันกันน้ำ ไว้แล้วเป็นช่วง ๆ ทั้งสองฝั่งลำน้ำมูลจำนวน 19 แห่ง รวมความยาว 41.84 กิโลเมตร มีระดับหลังคันอยู่ที่ +117.00 เมตร.รทก.พร้อมอาคารประกอบที่เป็นสภาพปัจจุบันมีผิวจราจร บางช่วงคันกันน้ำขาด และประตูควบคุมระดับน้ำชำรุดหลายแห่ง จำเป็นต้องทำการปรับปรุง

2.2.5 ระบบชลประทาน

มีการก่อสร้างระบบชลประทานเป็นคลองส่งน้ำตาดคอนกรีตความยาวรวม 89.94 กิโลเมตร โดยระบบสูบน้ำจากสถานีสูบน้ำหลัก 2 สถานี ได้แก่ สถานีสูบน้ำ PL3 และสถานีสูบน้ำ PL8 เครื่องสูบน้ำรวม 8 เครื่อง มีอัตราการสูบน้ำ 12.5 ลบ.ม./วินาที ส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทานรวม 77,300 ไร่ การบริหารจัดการน้ำยังมีปัญหา ดังนี้

- เนื่องจากการสูบน้ำทำได้เมื่อระดับน้ำในลำน้ำไม่น้อยกว่า +110.00 เมตร (รทก.) ขณะที่ระดับน้ำมูลปกติ ในช่วงที่ฝนทิ้งช่วงและราษฎรต้องการความช่วยเหลือ ระดับจะอยู่ที่ +109.00 เมตร (รทก.) จึงยังไม่สามารถช่วยเหลือราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ระบบส่งน้ำของสถานีสูบน้ำ PL3 คลองส่งน้ำ 1L-PL3 ช่วง กม.1+065 ถึง กม.1+820 ยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จ ทำให้ไม่สามารถส่งน้ำและช่วยเหลือพื้นที่ด้านท้ายน้ำ ประมาณ 24,000 ไร่ ซึ่งก่อสร้างระบบส่งน้ำไว้แล้ว ทำให้ระบบส่งน้ำช่วงดังกล่าวขาดการดูแลรักษาและการมีส่วนร่วมจากราษฎร สภาพคลองและอาคารหลายแห่งชำรุดจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง

2.3 คณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมโครงการฝายห้วยนาได้มีมติเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2552 ดังนี้

2.3.1 ให้กำหนดระดับเก็บกักน้ำปกติไว้ที่ +112 เมตร.รทก.และกำหนดระดับเก็บกักน้ำปกติสูงสุดที่ +114 เมตร.รทก. (ตามผลการศึกษาเดิม) โดยการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้พิจารณาจ่ายค่าชดเชยที่ระดับ +114 เมตร.รทก.

2.3.2 การช่วยเหลือในกรณีฤดูน้ำหลากบางช่วงเวลาหรือเกิดภัยพิบัติมีน้ำท่วมเกินขอบเขตกำหนด ให้นำระเบียบหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาเป็นกรอบดำเนินการช่วยเหลือ

2.3.3 เห็นชอบในหลักการต่อรายงานการศึกษาและให้ปรับปรุงรายงานสรุปผู้บริหารรวมทั้งจัดทำคำชี้แจงเพิ่มเติมต่อข้อคิดเห็นของคณะกรรมการเป็นรายงานต่างหาก

3. เหตุผลที่ต้องนำเสนอ

3.1 โครงการฝายห้วยนาเป็นโครงการที่ดำเนินการก่อสร้างตัวฝายแล้วเสร็จคงเหลือการถมคันดินปิดกั้นลำน้ำมูลเดิม เพื่อกิจกรรมผันน้ำที่ผ่านประตูระบายของฝาย ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้พื้นที่บริเวณหัวงาน ซึ่งได้จัดหาที่ดินไว้แล้ว โดยกรมชลประทานได้ตรวจสอบแบบแผนการก่อสร้างแล้วสามารถดำเนินการต่อได้ แต่เนื่องจากมีมติคณะรัฐมนตรีให้เร่งการก่อสร้างคันดินถมลำน้ำมูลเดิมไว้นกว่าการศึกษาผลกระทบจะแล้วเสร็จ และขณะนี้ได้ศึกษาแล้วเสร็จโดยคณะกรรมการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมโครงการฝายห้วยนา ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งโดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน และคณะกรรมการประกอบด้วยภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งได้มีมติเห็นชอบในหลักการต่อผลการศึกษาครั้งนี้แล้ว

3.2 เพื่อให้การพัฒนาโครงการในส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการสามารถดำเนินไปได้ เช่น การก่อสร้างโครงการส่วนที่คงค้างไว้ และการพิจารณาการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบให้เป็นไป

ตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนการดำเนินการตามแผนการแก้ไขผลกระทบ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของโครงการตามผลการศึกษากำหนด

3.3 กรมชลประทานสามารถดำเนินโครงการต่อไปได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และสามารถบริหารจัดการน้ำและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร โดยเฉพาะกรณีสถานการณ์ภัยแล้งจะได้รับการบรรเทาความรุนแรง ด้วยการรักษาระดับในลำน้ำมูลและสาขาให้เหมาะสม โดยให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของราษฎรน้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้ได้รับผลกระทบจะต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการฝายห้วยนาอย่างเหมาะสม เนื่องจากภาคราชการและราษฎรในพื้นที่เสียโอกาสและประโยชน์จากการลงทุนของโครงการเป็นเวลานาน

4. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

4.1 รับทราบรายงานผลการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมของโครงการฝายห้วยนา

4.2 ขอบทพจนมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2543 และเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2544 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝายห้วยนา โดยอนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมชลประทาน ดำเนินการพัฒนาโครงการก่อสร้างฝายห้วยนาต่อไปจนแล้วเสร็จ ตลอดจนสำรวจข้อมูลและพิจารณาการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งกรมชลประทานถือปฏิบัติอยู่ รวมทั้งการดำเนินการตามแผนการแก้ไขผลกระทบและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของโครงการต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอต่อไปด้วย จะขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมชลประทาน

สำนักบริหารโครงการ

โทร/โทรสาร 02-2414421